

Libor Vodička |

Scénograf Miloš Souček ve Slováckém muzeu

Na scénu! Kostýmní a scénické návrhy pro Slovácké divadlo.

Od 8. března do 10. června 2012. Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, Smetanovy sady 179, Uherské Hradiště.

Když se řekne Slovácké muzeum, každému automaticky přijde na mysl etnografie a slovanská a raně středověká archeologie (včetně fals a historie předmětu), každému druhému se vybaví Památník Velkomoravské říše ve Starém Městě u Uherského Hradiště, bezpochyby mnoho lidí si vzpomene na malíře Jožku Úprku, ale co by to mělo říkat českému teatrologovi (kterému se jaksi samy, zato však ve veskrze obecné podobě, asociují folkloristika a kulturní antropologie), to by mohlo velice snadno uniknout obecné pozornosti.

Když se řekne Miloš Souček, může – žel – nastat, že se nikomu nevybaví nic. Ani onomu teatrologovi, vždyť v rejstřících základních příruček toto jméno najdeme pouze v *Encyklopedii divadelních souborů*, Just ani Ptáčková Součka nezmiňují. Sotva kdo hledá v *Katalogu Pražského Quadriennale* z roku 1979. Vysvobození v podobě Tašlová – Vítová: *Jevištní a kostýmní výtvarníci českých divadel*, vás hned nenapadne. Když se řekne „Na scénu!“, může náš teatrolog zbystřit, zvláště pak poté, co se dočte v podtitulu na plakátu výstavy Slováckého muzea, „Kostýmní a scénické návrhy pro Slovácké divadlo“. Nebo už možná začíná tušit, že Miloš Souček (1933–1988) byl šéf výpravy Slováckého divadla od roku 1963, podepsán je zhruba pod sto padesáti inscenacemi a letopočet 1981 jako rok jeho odchodu z tohoto divadla se kryje s rokem odchodu režiséra Miloše Hynšta a ředitele (a režiséra) Karla Neubauera z divadla tamtéž. A tedy, že se jedná o jednu z místních velkých divadelních epoch.

Uvážíme-li, že Souček tuto místní velkou éru utvářel výtvarně i jako autor všech plakátů a celkové grafické podoby Slováckého divadla, dojde nám naplno, kolik stovek hodin práce muselo výstavě předcházet, a především jaký souběh šťastných okolností nastal, že se dochovala Součkova pozůstatost v neporušeném stavu. Po letech ji mohlo převzít Slovácké muzeum, kde ji poté utřídil, popsal a zdokumentoval (a mimo jiné kompletně naskenoval) Mgr. Pavel Portl, odborný pracovník muzea.

Výstava, která zaplnila prostory hlavního sálu Slováckého muzea a pomohla nám lépe prožít dlouhé předjaří roku 2012, se pochopitelně v největší míře

opírala o Součkovy kostýmní a scénické návrhy. Najdeme jich tady stovky, ale také ji velmi příjemně doplňovalo několik realizací kostýmů, jež podle původních návrhů vytvořila konzervátorka textilu Slováckého muzea Petra Bittnerová. První část je, jak už to bývá, věnována osobnosti scénografa a jeho životní pouti. UVědomíme si mimo jiné, jak spolu souvisí Součkova obliba staré Prahy a různých historických stylů, zejména pak baroka, s Lysou nad Labem, kde se narodil. A může nám dojít, jaké předobrazy spolupůřily Součkovu imaginaci, a zejména pak schopnost precizního realistického vystihnutí detailu, která nacházela největší tvůrčí prostor v kostýmech historických a vesnických her – především v krojových kostýmech (připomeňme, že Souček byl žák Karla Svolinského na pražské Vysoké škole umělecko-průmyslové), v kostýmních realizacích církevních představitelů a v neposlední řadě v pohádkových hrách.

Jak pravil kurátor výstavy Pavel Portl na slavnostní vernisáži, jestli je Součkovi něco vlastní, pak zcela jistě výpravnost.

Pamětníci nejvíce vzpomínají na široké krinolíny, těžké brokátové a sameťové pláště, šaty zdobené krajkami, volány, peřím; nápadité vrstvení, bohaté řasení a rafinované průstřihy. Z mužských kostýmů vynikají náročné šlechtické kabátce, z nepřeberného množství variant pánských obleků pak výrazně tónovaná, vypasovaná saka v kombinaci s úzkými kalhotami. Pozornost věnoval i drobnostem, jako jsou knoflíky, prýmky, stuhy, veškeré ozdoby a samozřejmě doplňky.

(PORTL 2012: 60)

Při prohlídce lze vopozorovat, kterak Souček ve své době citlivě rozvíjel některé tendence české scénografie, s nimiž byl – i přes život na oblasti, vzdálené navíc přes čtyři hodiny jízdy vlakem od Prahy, a bez možností rozvíjet jakékoliv zahraniční styky – přesto dobře obeznámen. Zatímco chudé umění či prvky akční scénografie v jeho tvorbě nenalezneme, snadno si můžeme všimnout Součkovy spřízněnosti se současnými, např. Zbyňkem Kolářem, Vladimírem Nývltem, Oldřichem Šimáčkem, Vladimírem Šrámkem, Karlem Zmrzlým aj. Je znát, že nelpí na jediném divadelním slohu a nestal se proto manýřistou, řečeno s Brechtem. Realistický detail, jímž se vyznačují zejména jeho pečlivé a výpravné kostýmy a doplňky, nalézáme v dramatickém napětí se stylizovanou scénou, která je velmi často symbolistní nebo abstraktní. Součkovy pokusy konstruovat dramatický prostor přitom vycházely ze základního technického předpokladu: scéna musela být schopna snadné přepravy a stavby. Slovácké divadlo bylo po většinu Součkovy éry divadlem zájezdovým, bylo proto nutné myslet na použitelnost scén také v nedivadelních sálech kulturních a společenských domů.

S požadavkem adaptability a variability scény se ovšem scénograf Souček očividně vypořádat uměl. Z jeho návrhů je rovněž znát dokonalá znalost materiálů. Měl velmi jasnou představu o použití látek, dokonce o konkrétních vzorech (bezpochyby v tom sehrála svou pozitivní roli jeho několikaletá praxe návrháře v OP Prostějov). Souček dbal na doplňky, ozdoby, šperky, pracoval rád s korálkovými aplikacemi a zlacenými portami apod. Tento přístup je znát i v tak zvaných civilkách, kde jsou přece jen omezené možnosti. Vidíme to například u inscenací *Muži v offsidu* (1967), *Povídky z Vídeňského lesa* (1970) či *Válka vypukne po přestávce* (1977), kdy bohatě využíval zejména typické dobové módní prvky, s nimiž pracoval velmi rafinovaně.

Zkrátka, Slovácké muzeum připravilo na jaře 2012 vynikající expozici a uniknout to naší pozornosti by byla velká škoda!

BIBLIOGRAFIE

- JUST, Vladimír. 2010. *Divadlo v totalitním systému. Příběh českého divadla (1945–1989) nejen v datech a souvislostech*. Praha: Academia, 2010.
- Pražské quadriennale jevištního výtvarnictví a divadelní architektury 1979*. Praha: Divadelní ústav, 1979.
- PORTL, Pavel. 2012. Kostýmní a scénické návrhy Miloše Součka. *ZVUK* 23 (2012): 1: 60.
- PTÁČKOVÁ, Věra. 1982. *Česká scénografie XX. století*. Praha: Odeon, 1982.
- ŠORMOVÁ, Eva (ed.). 2000. *Česká divadla. Encyklopedie divadelních souborů*. Praha: Divadelní ústav, 2000.
- TAŠLOVÁ, Věra a Eva VÍTOVÁ. 1983. *Jevištní a kostýmní výtvarníci českých divadel*. Praha: Divadelní ústav, 1983.